



24.06.2024

Asia/8

Asia on päätettävä tässä kokouksessa

§ 414

Esisopimus ja osakassopimusmuutos Länsiradan rakentamisvaiheeseen liittyen

HEL 2024-008515 T 00 01 05

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi Länsiradan rakentamisvaiheeseen ja EU-tukiin liittyvän liitteen 1 mukaisen esisopimuksen ja osakassopimuksen muutoksen Helsingin kaupungin osalta.

Samalla kaupunginhallitus kehotti kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastoa allekirjoittamaan esisopimuksen ja osakassopimuksen muutoksen kaupungin osalta ja tekemään niihin tarvittaessa teknisluonteisia tai muuten vähäisiä muutoksia.

Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että päätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä on, että Länsirata Oy:n muut osakkaat päättävät hyväksyä liitteen 1 mukaisen esisopimuksen ja osakassopimuksen muutoksen osaltaan.

Kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Atte Malmström, konserniohjauksen päällikkö, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi

Liitteet

1 Esisopimus ja osakassopimuksen muutossopimus

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Länsirata Oy



Kaupunginvaltuusto päätti 25.3.2020 hyväksyä kaupungin osallistumisen Turun Tunnin Juna Oy:n, nykyiseltä nimeltään Länsirata Oy, omistamiseen ja rahoittamiseen siten, että kaupunki merkitsee perustettavan hankeyhtiön osakkeita tai muuten pääomittaa yhtiötä yhteensä enintään 5,9 miljoonalla eurolla.

Yhtiön toimialana on Helsinki-Turku nopeaan junayhteyteen liittyvä rai-
deliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen asti. Yhtiö voi tämän lisäksi tehdä tai teettää selvityksiä hankkeen rakentamisen mahdollistamiseksi sekä hankkeeseen liittyvien hyötyjen, haittojen ja muiden vaikutusten tunnistamiseksi.

Kaupungin omistusosuus yhtiöstä on 7,5 %. Muut omistajat ovat Suomen valtio (51 %), Espoon ja Turun kaupungit (kumpikin 13,25 %), Salon ja Lohjan kaupungit sekä Vihdin kunta (kukin 4,84 %) sekä Kirkkonummen kunta (0,48 %).

Länsirata Oy:n siirtyminen rakentamisvaiheeseen

Helsinki–Turku nopean junayhteyden voidaan katsoa koostuvan neljästä eri osakokonaisuudesta: Espoon kaupunkirata, Espoo–Salooikorata, Salo–Turku-kaksoisraide sekä Kupittaa-Turku-ratahanke.

Koko junayhteyden suunnitteluvaiheen on tarkoitus päättyä teknisiltä osin vuoden 2024 aikana. Länsirata Oy:n ja sen omistajien välisessä tämänhetkisessä osakassopimuksessa yhtiön toiminta on rajattu suunnitteluvaiheeseen, joka on määritelty osakassopimuksessa. Hankkeen rakentamissuunnittelu kuuluu rakentamisvaiheeseen, joka on rajattu yhtiön nykyisen toimialan ja tehtävän ulkopuolelle.

Junayhteyden suunnitteluvaiheen lähestyessä teknisiltä osiltaan loppuun, tulee ratkaistavaksi yhtiön ja hankkeen siirtyminen rakentamisvaiheeseen.

Helsingin kaupungin osalta kaupunginhallituksen konsernijaosto päätti 11.12.2023 muun muassa kehottaa kaupungin yhtiökokousedustajaa yhtiön ylimääräisessä yhtiökokouksessa

- olemaan hyväksymättä yhtiön hallituksen esitystä yhtiön toiminnan siirtymisestä suunnitteluvaiheen aikana myös rakentamisvaiheeseen,
- olemaan hyväksymättä yhtiön hallituksen esitystä sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston käyttämiseen liittyen pois lukien varojen käyttö 2023 CEF Liikenne -tukihakemuksen tekemiseen sekä
- hyväksymään hallituksen esittämän suosituksen mukaisesti, että Turun tunnin juna -hankkeelle haetaan 2023 CEF Liikenne -tukea



24.06.2024

Asia/8

TEN-T -ydinverkon Helsinki-Turku rakentamissuunnitteluun taikka osakkaiden yhdessä niin päättäessä myös varsinaiseen rakentamiseen, edellyttäen, että Helsingin kaupungin yhtiöön sijoittamia varoja ei käytetä rakentamissuunnitteluun tai varsinaiseen rakentamiseen 2023 CEF Liikenne -tukihakemuksen tekemistä lukuun ottamatta.

Esisopimuksen tekeminen

Kaupunginhallituksen konsernijaosto päätti 11.12.2023 myös Länsirata Oy:n osakassopimuksen muutoksen hyväksymisestä. Muutossopimuksessa todetaan muun muassa, että muut osakkaat kuin Helsinki toteavat tarkoituksenaan olevan jatkaa keskustelua rakentamisvaiheeseen siirtymisen edellytyksistä ja sen rahoittamisesta.

Helsingin kaupunki linjasi siis osakassopimuksen muutossopimuksen käsittelyn yhteydessä, ettei se tule osallistumaan Länsiradan rakentamisvaiheen rahoitukseen.

Kevään 2024 aikana Länsirata Oy:n omistajat ovat neuvottelleet esisopimuksen laatimisesta ratahankkeen rakentamisvaiheeseen siirtymiseen ja rakentamisvaiheen rahoittamiseen liittyen.

Esisopimus tarvitaan yhtiön EU:n CEF Liikenne -tukien saamismahdollisuuksien edistämiseksi ja turvaamiseksi. Esisopimus tulee olla tehtynä heinäkuun puoliväliin mennessä, jolloin EU:lta ennakoidaan saatavan tietoa mahdollisesta yhtiön tammikuussa 2024 tekemän tukihakemuksen perusteella myönnettävästä CEF-tuesta.

Varsinaista rakentamisvaiheen osakassopimusta koskevat neuvottelut on tarkoitus aloittaa elokuussa 2024.

Esisopimuksen keskeiset ehdot

Esisopimuksessa yhtiön omistajat eivät sitovasti sitoudu rakentamisvaiheen rahoittamiseen, vaan sen pohjalta rahoittamisesta kiinnostuneet omistajat jatkavat neuvotteluja sitovasta rakentamisvaiheen osakassopimuksesta. Esisopimusluonnos on liitteenä 1.

Helsingin kannalta esisopimuksen keskeisimmät ehdot liittyvät siihen, ettei kaupunki tule osallistumaan rakentamisvaiheen rahoitukseen. Esisopimuksessa todetaan, että Helsingin kaupunki ei osallistu rakentamisvaiheen rahoittamiseen, vaan sen oikeudet ja velvollisuudet yhtiötä kohtaan rajoittuvat siihen mitä tämänhetkisessä osakassopimuksessa on sovittu. Osakassopimuksen mukaisesti Helsingin kaupungille palautetaan tai muutoin hyvitetään Länsirata Oy:n jo saamaa CEF-rahoitusta kaupungin suhteellista osuutta CEF-rahoituksesta vastaava määrä



osakeyhtiölain sallimissa rajoissa siinä yhteydessä, kun kaupungin osakkuus yhtiössä päättyy. Osakkuuden päättymisen toteuttamisesta sovitaan tarkemmin myöhemmin tehtävässä rakentamisvaihetta koskevassa osakassopimuksessa.

Länsirata-junayhteyden rakentamisen ja CEF-tuen saamisen kannalta olennaista on, että esisopimuksessa valtio ja yhtiön kuntaomistajat Helsinkiä lukuun ottamatta sopivat muun muassa jatkavansa neuvotte-luita rakentamisvaiheeseen siirtymisestä. Esisopimuksen mukaan osapuolet tiedostavat, että siirtyminen rakentamisvaiheeseen on esisopi-muksen allekirjoittamisesta huolimatta ehdollinen kunkin osapuolen toimivaltaisen tai toimivaltaisten päätöksentekoelementtien täytäntönpa- nokselle päätöksille ja myöhemmin laadittavan lopullisen osakasso- pimuksen hyväksymiselle.

Esisopimuksen mukaan siirtyminen rakentamisvaiheeseen edellyttää, että kaikki omistajakunnat Helsinkiä lukuun ottamatta osallistuvat ra- kentamisvaiheen rahoittamiseen siten, että ne täyttävät yhdessä esiso- pimuksessa mainitut ehdot. Yksittäisten rakentamisvaiheen rahoituk- seen osallistuvien kuntien rahoitusosuuksista ei ole vielä esisopimuk- sen hyväksymishetkellä neuvottelutulosta tai sopimusta.

Esisopimuksen mukaan valtio sekä rakentamisvaiheen rahoittamiseen osallistuvat omistajakunnat rahoittavat hanketta oman pääoman ehto- sesti 400 miljoonalla eurolla kummatkin siten, että oman pääoman eh- toisen rahoituksen osuus on yhteensä 800 miljoonaa euroa. Kuntien 400 miljoonan euron osuus jakaantuu niiden kesken erikseen sovitta- valla tavalla. Lisäksi yhtiö voi ottaa vierasta pääomaa enintään 500 mil- joonaa euroa. Valtio takaa yhtiön ottamaa vierasta pääomaa omavel- kaisesti enintään 500 miljoonaa euroa. Valtio vastaa rakentamisvai- heen jälkeen rakennettavan omaisuuden hoito- sekä kunnossapitokus- tannuksista ja yhtiön rakentama omaisuus siirretään valtiolle viimeis- tään rakentamisvaiheen päättyessä tai yhtiö muutetaan valtion koko- naan omistamaksi.

Osakassopimuksen muutossopimus osana esisopimusta

Länsirata Oy:n nykyisessä osakassopimuksessa on rajattu rakentamis- vaihe yhtiön toimialan ja tehtävän ulkopuolelle.

Yhtiö on hakenut tukea koko yhteyden rakentamissuunnitteluun sekä yhteysvälien Espoo-Hista ja Salo-Hajala rakentamiseen yhteensä 176,28 miljoonaa euroa. Vireillä oleva CEF-hakemus koskee vuodesta 2025 eteenpäin alkavaa rakentamissuunnittelua ja rakentamista. Tätä ennen yhtiön on tarpeen tehdä rakentamista koskevia valmistelevia töi- tä, jotta CEF-tuen edellyttämässä aikataulussa on mahdollista pysyä.



Mahdollisten tukien täysimääräisen käytön mahdollistamiseksi on tarpeen sopia, että yhtiö voi käyttää enintään 1,4 miljoonaa euroa töihin, jotka tämänhetkisen osakassopimuksen mukaan kuuluvat rakentamisvaiheeseen ja ilman muutossopimusta yhtiön toimialan ulkopuolelle. Osakassopimuksen muutossopimus on suunniteltu tehtävän samassa yhteydessä ja samoin allekirjoituksin rakentamisvaihetta koskevan esisopimuksen kanssa.

Sopimuksen mukaan näiden EU-tuen käytön kannalta tarpeellisten valmistelevien töiden rahoittamisessa hyödynnetään Yhtiön nykyisiä rahoitussitoumuksia sekä yhtiön jo saamaa CEF-rahoitusta siten, että valmistelevien töiden kustannuksista vastataan suhteessa Suomen valtio 51 % sekä omistajakunnat Helsinkiä lukuun ottamatta yhteensä 49 %. Selvyyden vuoksi sopimuksessa todetaan lisäksi, ettei Helsingin kaupunki osallistu osakassopimuksen muutoksessa tarkoitettujen valmistelevien töiden rahoittamiseen millään osin. Töiden rahoittaminen ei saa myöskään vaikuttaa esisopimuksessa kuvattuun suunnitteluvaiheeseen saatujen EU-tukien osakassopimuksen mukaiseen palauttamiseen kaupungille.

Muutossopimuksella ei muuteta Länsirata Oy:n nykyisen osakassopimuksen muita ehtoja.

Muutossopimuksesta huolimatta rakentamisvaiheesta tai sen osista ei ole tehty muilta osin päätöstä, eikä sopimuksen allekirjoittaminen velvoita osakkaita osallistumaan rakentamisvaiheeseen ja sen rahoittamiseen millään osin. Rakentamisvaiheeseen siirtymisestä päätetään erikseen huomioiden, mitä esisopimuksessa todetaan.

Osakkaat edellyttävät, että yhtiö seuraa muutossopimuksen perusteella syntyvien kustannusten määrää siten, että nämä kustannukset ovat yksilöitävissä erikseen suunnitteluvaiheeseen liittyvistä kustannuksista.

Lopuksi

Helsinki on osallistunut tehtyjen sitoumusten mukaisesti Länsiradan suunnitteluvaiheen rahoittamiseen. Helsingin 5,9 miljoonan euron suuruisuus osuus suunnitteluvaiheen kustannuksista tulee maksetuksi kokonaisuudessaan vuoden 2024 aikana. Osakkaiden rahoitusosuuksien maksamiseksi tehdyissä pääomasijoituksissa ei ole otettu huomioon yhtiön suunnitteluvaiheeseen saamia EU-tukia, vaan niiden määrä ja laskennallinen kohdistuminen yhtiön osakkaille omistusosuuksien mukaisessa suhteessa sekä kohdistettujen osuuksien palauttaminen osakkaille, edellyttää erillistä lopputarkastelua.

Rakentamisvaiheeseen liittyvän CEF-tuen hakemista koskevien neuvottelujen käynnistyttyä vuoden 2023 loppupuolella Helsinki on joh-



donmukaisesti ilmaissut, ettei se tule osallistumaan Länsiradan rakentamisvaiheen rahoitukseen.

Sama kanta on edelleen tuotu konsernijaoston 11.12.2023 päätöksen perusteella esille kevään 2024 aikana käydyissä rakentamisvaiheeseen siirtymistä ja sen rahoittamista koskevissa neuvotteluissa.

Helsingin kanta rakentamisvaiheen rahoittamiseen on otettu huomioon käsiteltävänä olevassa esisopimuksessa ja osakassopimuksen muutossopimuksessa.

Vaikka Helsinki ei tule osallistumaan Länsiradan rakentamisvaiheen rahoittamiseen, on Helsingin kannalta tarkoituksenmukaista edistää esisopimuksen ja osakassopimuksen muutossopimuksen tekemisellä CEF-tuen saamismahdollisuuksia Länsiradan rakentamisvaiheeseen. Asiantuntija-arvioiden mukaan CEF-tuen saaminen edellyttää käytännössä, että Länsirata Oy:llä on riittävä näkymä siitä, että se tulee saamaan rakentamisvaiheeseen rahoituksen, vaikka rahoituksesta ei olekaan sovittu oikeudellisesti sitovalla tavalla heinäkuun puoliväliin mennessä, jolloin EU:n päätöstä yhtiön tammikuussa 2024 tekemään tukihakemukseen odotetaan.

Näin ollen myös Helsingin kaupungin on tarkoituksenmukaista neuvottelujen pitkästä kestosta aiheutuneesta kiireellisestä etenemisaikataulusta huolimatta osaltaan hyväksyä esisopimus ja osakassopimuksen muutossopimus, joilla arvioidaan voitavan edistää CEF-tuen saamista ja täysimääräistä käyttämistä Länsiradan rakentamisvaiheeseen, ja joilla ei muuteta Helsingin aiemmin tekemää linjausta siitä, ettei rakentamisvaiheen rahoitukseen osallistuta.

Helsingin asema yhtiön omistajana on tarkoitus ratkaista syksyllä käynnistettävien varsinaista rakentamisvaiheen osakassopimusta koskevien neuvottelujen yhteydessä. Enemmistöomistaja valtion lähtökohdana on ollut, että jatkaminen yhtiön omistajana edellyttäisi osallistumista rakentamisvaiheen rahoittamiseen.

Helsingin omistaja-aseman ratkaisemiseen liittyy olennaisesti kaupungin suunnitteluvaiheen rahoitukseen ja yhtiön suunnitteluvaiheeseen saamiin EU-tukiin liittyvä loppuselvitys. Nykyisen osakassopimuksen lähtökohtana on, että osakkaille palautetaan tai muutoin hyvitetään osakeyhtiölain sallimissa rajoissa yhtiön saamaa CEF-rahoitusta määrää, joka vastaa kunkin osakkaan suhteellista osuutta CEF-rahoituksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula



24.06.2024

Asia/8

Lisätiedot

Atte Malmström, konserniohjauksen päällikkö, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi

Liitteet

1 Esisopimus ja osakassopimuksen muutossopimus

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Tiedoksi

Kaupunginkanslia